

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ
Кафедра мовознавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення кафедри мовознавства

26 серпня 2025 року,

Протокол № 1

Завідувачка кафедри, докторка педагогічних наук, професорка

_____Ольга НАГОРНА
26 серпня 2025 року

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
«ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю В11 Філологія
спеціалізацією В11.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша - англійська
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

РОЗРОБНИК

Доцентка кафедри мовознавства,
кандидатка філологічних наук

Юлія СТЕПЧУК

26 серпня 2025 року

ПОГОДЖЕНО

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка

_____Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

26 серпня 2025 року

Освітньо-професійна програма «Бакалавр»
Спеціальність В11 Філологія
Спеціалізація В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша –
англійська галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
<https://univer.km.ua/pro-universytet/fakultety/fakultet-upravlinnya-ta-ekonomiky>)

Назва навчальної дисципліни	ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
Викладач	Лекції, практичні заняття, залік: Степчук Юлія Петрівна, к.філ.н., доцентка (http://www.univer.km.ua/profile/stepchuk-yuliya-petrivna)
Контактна інформація та науковий профіль викладача	Електронна адреса: Yulia_Stepchuk@ukr.net Y_Stepchuk@unver.km.ua Профіль у наукових базах даних: ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2825-2299 Google Scholar https://scholar.google.com/citations?user=6osB_eMAAAAJ&hl=ru Тел.: +380972642350 навчальний корпус № 2, провул. Володимирський, 12
Інформаційні ресурси	Електронна бібліотека: http://elibrary.univer.km.ua/index.php Код для приєднання в Google клас:
Консультації	Офлайн-консультації: навчальний корпус № 2, пров. Володимирський, 12, ауд. 304. Степчук Юлія Петрівна: середа з 16.00 до 17.00; Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю електронною поштою у робочі дні з 9.00 до 17.00 Консультації до заліку: напередодні заліку згідно із затвердженим розкладом.

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «**Основи теорії мовної комунікації**» є обов'язковим компонентом, що входить до циклу професійної підготовки здобувачів вищої освіти ОС Бакалавр за ОПП «Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно, перша – англійська)» і становить фундаментальну теоретичну основу фахової підготовки майбутніх філологів і перекладачів. Дисципліна як невід'ємна складова освітнього процесу має на меті сформувати у студентів цілісне уявлення про мовну комунікацію як складний процес передачі і сприйняття інформації, ознайомити з основними моделями, принципами та законами мовної взаємодії, що є необхідними для подальшого вивчення спеціальних курсів з прикладної лінгвістики, перекладознавства та міжкультурної комунікації. Вивчення дисципліни сприяє розвитку аналітичного та критичного мислення, професійної мовної свідомості, а також формує навички ефективної комунікації в різних соціокультурних контекстах.

Метою навчальної дисципліни «**Основи теорії мовної комунікації**» є формування теоретичної бази знань про механізми і закономірності мовної комунікації, оволодіння понятійним апаратом сучасної комунікативної лінгвістики, а також набуття здатності аналізувати та оцінювати процеси передачі інформації в умовах різноманітності комунікативних ситуацій.

Цілі та особливості навчальної дисципліни

1.2. Основні завдання курсу

- висвітлити предмет, об'єкт і методи теорії мовної комунікації як науки;
- ознайомити студентів з основними моделями і структурами комунікативного процесу;
- сформувати уявлення про мову як засіб передачі інформації та взаємодії учасників комунікації;
- забезпечити засвоєння базових понять і категорій комунікативної лінгвістики;
- ознайомити студентів з різними типами мовної взаємодії та каналами комунікації;
- сформувати розуміння співвідношення мови, мовлення і комунікативних намірів;
- виробити початкові навички аналізу комунікативних актів і ситуацій.

1.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- сутність комунікативного процесу, його структуру і основні функції;
- предмет і методи теорії мовної комунікації;
- основні моделі та теорії комунікації (лінійна, інтерактивна, транзакційна);
- базові терміни комунікативної лінгвістики (комунікативний акт, код, канал, шум, контекст, роль учасників, стратегія і тактика комунікації);
- особливості міжособистісної, масової та міжкультурної комунікації;
- закономірності успішного функціонування комунікативних процесів у різних соціокультурних середовищах;
- основні чинники, що впливають на ефективність мовної взаємодії.

1.4. У результаті вивчення дисципліни студент повинен уміти:

- орієнтуватися в основному понятійному апараті теорії мовної комунікації;
- застосовувати базові комунікативні терміни у науковому та практичному контексті;
- аналізувати мовні та комунікативні явища на різних рівнях;
- визначати комунікативні цілі, стратегії і тактики мовної взаємодії;
- оцінювати ефективність комунікативних актів і процесів;
- критично осмислювати комунікативні ситуації та формулювати обґрунтовані висновки.

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>Інтегральна компетентність (ІК) Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК). ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК). ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ. ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя. ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань у різних сферах практичної діяльності. ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.</p>
<p>Результати навчання</p>	<p>Вивчення цього курсу сприяє тому, що студенти будуть:</p> <p>ПР 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.</p> <p>ПР 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.</p> <p>ПР 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мов і літератур, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.</p> <p>ПР 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.</p> <p>ПР 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.</p> <p>ПР 14. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.</p>
<p>Місце дисципліни в логічній схемі (Передреквізити і постреквізити навчальної дисципліни)</p>	<p>Курс навчання – 1, 2-й семестр. Тип дисципліни – обов'язкова. Для опанування предметом «Основи теорії мовної комунікації» студентам необхідно мати належний рівень володіння українською мовою, мати базові знання засвоєні при вивченні шкільних предметів гуманітарного циклу, передую вивченню курсу «Основи теорії мовної комунікації», навчальна дисципліна «Вступ до мовознавства», забезпечуючи студентам фундаментальні знання про</p>

	мову як систему, основні поняття та категорії лінгвістики, методи аналізу мовних явищ і підготовку до подальшого вивчення комунікативних процесів. Дисципліна вивчається паралельно з такими спорідненими навчальними дисциплінами: «Практичний курс основної іноземної мови», «Практичний курс другої іноземної мови».			
Обсяг навчальної дисципліни	4 кредити ЄКТС / 120 годин, у тому числі самостійної роботи – 78 години, аудиторної роботи – 42 годин (лекцій – 16 годин, семінарських занять – 26 годин).			
Форма навчання	Денна			
Мова викладання	Українська			
Формат вивчення навчальної дисципліни	Офлайн/онлайн: лекції, практичні заняття, виконання самостійної роботи, консультації, здача звіту тощо. Для осіб із особливими освітніми потребами, у разі необхідності, розробляється індивідуальний формат вивчення навчальної дисципліни.			
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер.			
Зміст навчальної дисципліни та організація поточного та підсумкового контролю	Години (лекції / практичні / СРС)	Тема	Методи навчання та форми поточного контролю	Максимальна кількість балів
	2/2/8	Становлення та розвиток комунікативної лінгвістики. актуальні проблеми та сучасний стан досліджень. взаємозв'язок з іншими науками Комунікативна лінгвістика як наука, її взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Сучасний стан розвитку комунікативної лінгвістики. Закони, принципи, правила спілкування.	Лекційний виклад, презентації, дискусійні бесіди, індивідуальні завдання, обговорення	Лекції – 2 Практичне заняття – 5 СРС – 2
	2/4/8	Основи теорії мовної комунікації в системі наук про людину. Поняття комунікативної лінгвістики як навчальної дисципліни. Основні напрямки в дослідженні комунікації. Поняття комунікативної поведінки. Стандарти комунікативної поведінки. Комунікативний кодекс. Закони і конвенції спілкування.	Усний виклад, презентації, дискусійні питання, індивідуальні завдання, групова робота	Лекції – 2 Практичне заняття – 5 СРС – 2
	2/2/8	Комунікативний акт та його складові. принципи та правила комунікації. принципи ввічливості та кооперації та їх максими. Складові	Робота з довідковою літературою, дискусійні обговорення, індивідуальні завдання, презентація, рольова гра	Лекції – 1 Практичне заняття – 5 СРС – 2

		комунікативного акту та їх взаємодія. Принцип кооперації і його максими.		
	2/2/8	Види й засоби комунікативно-прагматичного впливу. актуалізація й маніпуляція. Атмосфера, тональність, реєстр спілкування. Мовна особистість. Індивідуальний стиль спілкування	Робота з підручником, довідковою літературою, проєктна робота, евристична бесіда, презентація.	Лекції – 1 Практичне заняття – 5 СРС – 2
	2/4/8	Маніпуляція та актуалізація як механізми впливу. Шляхи протидії негативному впливу. Психологічні аспекти спілкування Практичні аспекти протидії негативному впливу.	Дискусійні питання, індивідуальні завдання, презентація, робота з текстом	Лекції – 1 Практичне заняття – 5 СРС – 2
	2/4/8	Невербальні засоби комунікації Базові емоції людини. Скалярність вираження емоцій. Управління емоціями. Невербальні засоби комунікації	Дискусійні питання, індивідуальні завдання, презентація, робота з підручником, довідковою літературою	Лекції – 1 Практичне заняття – 5 СРС – 2
	2/4/8	Комунікативні девіації. Гендерні, соціальні й міжкультурні аспекти спілкування Комунікативні девіації. Гендерні аспекти спілкування. Маркери чоловічого та жіночого мовлення	Робота з підручником, довідковою літературою, проєктна робота, евристична бесіда, презентація.	Лекції – 1 Практичне заняття – 5 СРС – 2
	2/2/8	Основи лінгвістичної прагматики. Основні положення теорії мовленнєвих актів, типологія мовленнєвих актів Лінгвістична прагматика як наука. Теорія мовленнєвих актів. Історія розвитку, персоналії	Робота з підручником, довідковою літературою, проєктна робота, евристична бесіда, презентація.	Лекції – 1 Практичне заняття – 5 СРС – 2
	-/2/14	Основні методи комунікативної лінгвістики. Схеми аналізу комунікативного паспорту Методика аналізу комунікативного паспорту особистості	Робота з підручником, довідковою літературою, проєктна робота, евристична бесіда, презентація.	Практичне заняття – 5 СРС – 4
Рекомендовані джерела для вивчення навчальної дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загороднова В. Ф. Основи міжкультурної комунікації: навч. посіб.; Міністерство освіти і науки України; Бердянський державний педагогічний університет. Бердянськ: БДГГУ, 2018. 314 с. 2. Ляпичева, О. Л. Посібник до вивчення дисципліни «Основи теорії мовленнєвої комунікації». К., 2016. 44 с. 3. Мовленнєва комунікація: підручник / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 464 с. 4. Н.Голосова, В. Дяків та ін.; Всеукр. асоц. викл. історії та сусп.дисциплін «Нова доба». Львів: ЗУКР, 2013. 256 с. 5. Основи міжкультурної комунікації: навч. посібник / укл. Попович М.М. Чернівецьк. нац. ун-т, 2012. 160 с. 6. Основи теорії мовної комунікації: навч.посіб. / укл. Дегтярьова К.В. Полтав.нац.ун-т, 2012.70с. 7. Кондрашова О.В., Плеханова Т.І.Горбенко І.Ф Прагматика та мовна комунікація: нові дослідження використання мови в реальних комунікативних ситуаціях. International scientific conference Multidisciplinary challenges in contemporary science: 			

	<p>innovations and collaboration (Poland) 2023 с.141-146</p> <p>8. Степчук Ю. Комунікативні стратегії взаємодії у діловому спілкуванні. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 33 (72) № 4. 2022. С. 67-70.</p>
Методи навчання та форми поточного контролю	<p>Методи навчання та форми поточного контролю, порядок накопичення балів визначені у робочій програмі та навчально-методичних матеріалах навчальної дисципліни «Основи теорії мовної комунікації» (розміщені в електронній бібліотеці університету (http://elibrary.univer.km.ua/index.php))</p> <p>Під час лекційних занять застосовуються:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) традиційний усний виклад змісту теми; 2) слайдова презентація. <p>Під час практичних та семінарських занять впроваджуються такі методи навчання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) робота в малих групах; 2) ситуативне моделювання; 3) аналіз наукової літератури; 4) переклад тексту, перекладознавчий аналізу текстів оригіналу та перекладу. <p>Поточний контроль якості знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції; 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях; 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування; 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ; 5) захист підготовленого публічного виступу. <p>Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі задачі звіту.</p>
Політика щодо дедлайнів та здобуття балів за пропущені заняття	<p>Здобуття балів за пропущені практичні заняття відбувається у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП, затвердженим рішенням вченої ради від 29.08.2025 р., протокол №1, введеним в дію наказом від 29.08.2025 р. № 523/25 (https://surl.lu/cbsagn).</p> <p>Завдання та формат виконання визначені у робочій програмі та навчально-методичних матеріалах навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» (розміщені в електронній бібліотеці університету (http://elibrary.univer.km.ua/index.php))</p>
Підсумковий контроль	<p>У кінці терміну практики студенти оформлюють письмовий звіт про виконання її програми та індивідуальних завдань. Основні вимоги до узагальнення матеріалу, напрацьованого студентами під час практики, і підготовки звіту та захисту програмою практики наведені у навчально-методичних матеріалах навчальної дисципліни «Основи теорії мовної комунікації» та в електронній бібліотеці університету (http://elibrary.univer.km.ua/index.php)</p>
Критерії оцінювання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Положення про організацію освітнього процесу у ХУУП, затверджене рішенням вченої ради 29.08.2025 р., протокол №1, введеним в дію наказом від 29.08.2025 р. № 523/25 (https://surl.lu/cbsagn). 2. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється згідно Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (у новій редакції), затверджене рішенням Вченої ради від 29.08.2025 р., протокол №1, введене в дію наказом від 29.08.2025 р. №523/25.

	http://www.univer.km.ua/page.php?pid=158)
Порядок отримання додаткових балів	Студент може отримати додаткові бали за участь у: конкурсі, науково-практичній конференції, тренінгу, турнірі, брейн-рингу тощо, за публікацію наукової статті за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною.
Політика академічної доброчесності	Розділ «Академічна доброчесність» на сайті Університету http://univer.km.ua/page.php?pid=188
Політика врегулювання конфліктів	Етичний кодекс Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, затверджений рішенням вченої ради університету 27 травня 2020 року, протокол № 9, введений в дію наказом від 27.05.2020 р. № 201/20 (http://www.univer.km.ua/)
Зворотній зв'язок	1) Під час аудиторних занять, консультацій. 2) За допомогою анкетування після завершення вивчення навчальної дисципліни, регулярних анкетувань студентів, що проводяться в університеті.